

Eastern Partnership
ROAD SAFETY OBSERVATORY

Funded by
the European Union

ЧЕРВЕНЬ 2025

БЕЗПЕКА ДОРОЖНЬОГО РУХУ У КРАЇНАХ СХІДНОГО ПАРТНЕРСТВА – 2025 РІК

ВАРТІСТЬ СТАТИСТИЧНОГО ЖИТТЯ У КОНТЕКСТІ БЕЗПЕКИ ДОРОЖНЬОГО РУХУ ДЛЯ КРАЇН СХІДНОГО ПАРТНЕРСТВА

Підготовлено командою з опрацювання даних ініціативи
« Ініціатива "Обсерваторія з безпеки дорожнього руху"
країн Східного партнерства (далі – «ЕаР RSO»):
Маріам Лобжанідзе,
Елене Сетурідзе,
Татія Хідашелі

ЗАСТЕРЕЖЕННЯ

Цей документ підготовлено за фінансової підтримки Європейського Союзу. Зміст цього документа є виключною відповідальністю ініціативи «Ініціатива "Обсерваторія з безпеки дорожнього руху" країн Східного партнерства («ЕaP RSO») і за жодних обставин не може вважатися таким, що відображає позицію Європейського Союзу.

ВСТУП

Рівень травмування і смертності на дорогах залишається серйозною проблемою громадського здоров'я та економічним викликом у країнах Східного партнерства, створюючи значний тягар для сімей, громад і національних економік. Для розробки ефективних політик і раціонального розподілу ресурсів важливо розуміти не лише людські втрати, але й економічну вартість смертності внаслідок ДТП. Одним із широко застосовуваних підходів для цього є вартість статистичного життя (ВСЖ) — оцінка грошової вартості, яку суспільство надає зменшенню ризику смерті.

МЕТОДОЛОГІЯ ТА ОЦІНКИ ВСЖ ДЛЯ КРАЇН СХІДНОГО ПАРТНЕРСТВА

Цей огляд містить оцінки ВСЖ для Вірменії, Азербайджану, Грузії, Молдови та України, отримані із використанням методології перенесення вартості. ОЕСР визначає цей метод як найбільш прозорий, з рівнем надійності, порівняним із більш складними функціональними підходами. Недавнє дослідження Війнена, Дахдаха та Пхикідзе застосовує цей підхід і містить оновлені оцінки ВСЖ, що ґрунтуються на дослідженнях, проведених у 32 країнах світу. Цей метод дозволяє адаптувати наявні оцінки ВСЖ країн із низьким і середнім рівнем доходу до локальних умов шляхом коригування відповідно до національного рівня доходів. Хоча він і не замінює первинні дослідження по кожній окремій країні, перенесення вартості пропонує практичну та політично релевантну відправну точку для економічних оцінок у випадках, коли локальні дані обмежені.

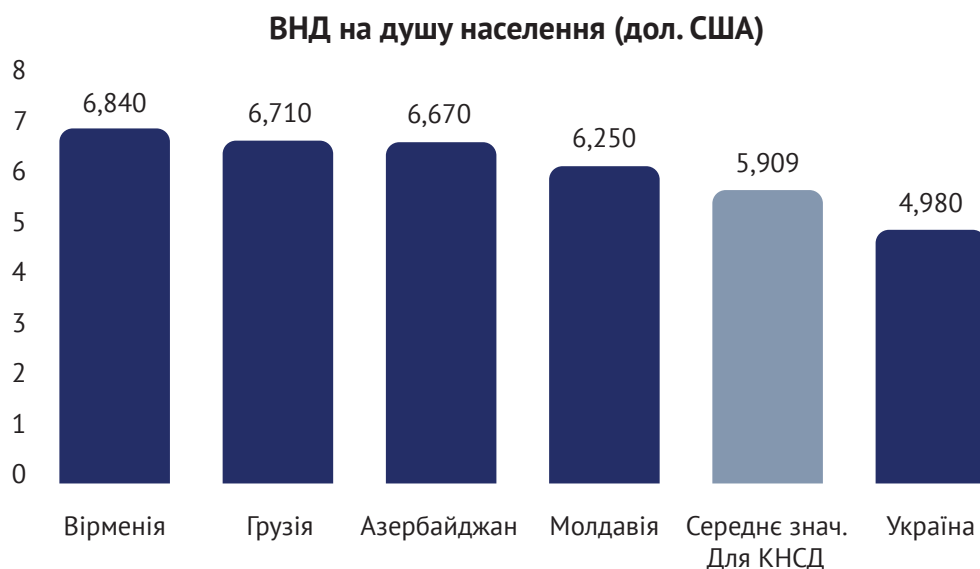
На графіку подано валовий національний дохід (ВНД) на душу населення у доларах США для п'яти країн Східного партнерства, а також середній ВНД на душу населення для країн із низьким і середнім рівнем доходу (КНСД), що становить 5 909 доларів США (для КНСД, у яких проводилися дослідження ВСЖ). Серед зазначених країн Вірменія

¹ Вім Війнен, Саїд Дахдах і Ніно Пхикідзе (22 квітня 2025 р.): Вартість статистичного життя у контексті безпеки дорожнього руху: новий підхід перенесення вартості, Попередження травмування на дорогах.

має найвищий показник ВНД на душу населення — 6 840 доларів США, за нею йдуть Грузія (6 710 доларів США) та Азербайджан (6 670 доларів США). Молдова також перевищує середній показник КНСД з ВНД на душу населення 6 250 доларів США. Водночас Україна з показником 4 980 доларів США не досягає середнього рівня КНСД (Світовий банк, 2023 р.). Ці рівні доходу є ключовим параметром для оцінювання вартості статистичного життя (ВСЖ) за методологією перенесення вартості, де ВСЖ зазвичай масштабується пропорційно до національного доходу.

Діаграма 1. ВНД на душу населення у країнах Східного партнерства

Джерело: Світовий банк, 2023 р.

Серед п'яти країн найвищу оцінену вартість статистичного життя (ВСЖ) має Молдова — приблизно 330 386 доларів США. Відразу за нею йдуть Азербайджан і Грузія. Вірменія та Україна мають відповідно нижчі значення ВСЖ, причому в Україні цей показник є найнижчим — 255 145 доларів США. Ці цифри слугують корисним грошовим орієнтиром для оцінки економічних переваг від заходів із підвищення безпеки дорожнього руху та допомагають визначати пріоритети інвестицій у регіоні.

Таблиця 1. ВСЖ у країнах Східного партнерства

ВСЖ (дол. США)	
Середнє значення для КНСД	429350,7
Молдова	330386,1
Азербайджан	327389,0
Грузія	296085,6
Вірменія	286473,8
Україна	255145,1

Джерело: Розрахунки автора

ЗАСТОСУВАННЯ В ПОЛІТИЦІ ТА ЕКОНОМІЧНІ ВИГОДИ

Надані оцінки виконують дві ключові функції. По-перше, вони допомагають підкреслити соціально-економічний тягар смертності внаслідок ДТП, надаючи відчутну оцінку часто недооціненим наслідкам бездіяльності. По-друге, вони забезпечують важливі вхідні дані для аналізу зисків і витрат (cost-benefit analysis, CBA) – критично важливого інструмента для оцінки політик і проєктів у сфері безпеки дорожнього руху. CBA порівнює очікувані вигоди від запропонованого заходу (наприклад, врятовані життя, травми, яких вдалося уникнути) з його витратами, з метою забезпечення прозорого та обґрунтованого ухвалення рішень.

Грошова оцінка через ВСЖ дозволяє політикам оцінювати компроміси та надавати пріоритет заходам, що забезпечують найбільший ефект для безпеки на кожну одиницю інвестицій. Включення ВСЖ у CBA дає змогу урядам і зацікавленим сторонам у регіоні Східного партнерства краще обґрунтовувати й спрямовувати інвестиції в дорожню інфраструктуру, забезпечення дотримання правил, просвітницькі кампанії та інші заходи із підвищення безпеки – зрештою рятуючи більше життів і забезпечуючи кращу ефективність використання коштів.

ПРО ІНІЦІАТИВУ « ІНІЦІАТИВА "ОБСЕРВАТОРІЯ З БЕЗПЕКИ ДОРОЖНЬОГО РУХУ" КРАЇН СХІДНОГО ПАРТНЕРСТВА

Ініціатива « Ініціатива "Обсерваторія з безпеки дорожнього руху" країн Східного партнерства (EaP RSO) — це спільна ініціатива п'яти країн Східного партнерства: Вірменії, Азербайджану, Грузії, Молдови та України, об'єднаних спільною метою — зменшити кількість загиблих у ДТП на 50 % до 2030 року. Ініціатива акумулює національні дані та виступає каталізатором посилення збору, управління та аналізу інформації про безпеку дорожнього руху в країні. Її завдання полягає у моніторингу показників безпеки дорожнього руху, що виходять за межі лише статистики ДТП, а також у поширенні кращих практик для створення надійного доказового досвіду, необхідного для розробки політики у сфері безпеки руху. Місія EaP RSO — зменшення кількості загиблих і травмованих у ДТП шляхом поліпшення якості системного та узгодженого збору даних про загиблих і постраждалих унаслідок ДТП відповідно до найкращих європейських та міжнародних практик. Технічний секретаріат EaP RSO розташований у Грузії та очолюється Інститутом політики Тбіліської міжнародної школи економіки у партнерстві зі Східним альянсом із безпеки та сталості дорожнього руху (EASST). Діяльність ініціативи фінансується Європейським Союзом через Генеральний директорат з питань сусідства та переговорів про розширення (DG NEAR) в рамках глобальної мережі регіональних ініціатив зі спостереження за безпекою дорожнього руху за підтримки Світового банку.

У своїй суті EaP RSO — це не просто база даних, а комплексна платформа, що сприяє обміну кращими практиками, розробці доказової політики, поглибленій регіональній координації у сфері управління безпекою дорожнього руху. Основна діяльність ініціативи зосереджена на п'яти ключових напрямках: дані про безпеку дорожнього руху; знання; ресурси; інструменти; розвиток мережі. EaP RSO працює над стандартизацією збору даних на основі протоколів CADaS і MiniCADaS, а також підвищенням спроможності усіх країн-учасниць. Через цільові програми навчання, технічну підтримку та залучення зацікавлених сторін — органів влади, громадських організацій і представників уразливих груп учасників дорожнього руху — EaP RSO формує надійну основу для реалізації ефективних заходів із безпеки дорожнього руху, які зрештою допоможуть зберегти життя та зменшити значні економічні й соціальні втрати від ДТП у регіоні Східного партнерства.

